

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania A. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J.

o emeryturę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 27 lutego 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 15 marca 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J., decyzją z dnia 3 marca 2015 r., odmówił przyznania A. D. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270, dalej ustawa emerytalna), ponieważ wnioskodawca nie udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 r. wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 22 maja 2017 r., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu się prawo do emerytury (pkt I) oraz stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za brak ustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt II). Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika,

że odwołujący się, wykonując prace spawalnicze opisane w Dziale XIV, poz. 12, wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), udowodnił ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 30 maja 2017 r., uwzględniając częściowo apelację pozwanego, zmienił zaskarżony wyrok w pkt II i stwierdził brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, oddalając ją w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie było podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności do przyznania świadczenia, gdyż dopiero postępowanie sądowe pozwoliło na wyjaśnienie spornych kwestii. Dlatego w tej części Sąd orzekł z mocy art. 386 § 1 k.p.c.

Sąd odwoławczy podzielił ustalenia faktyczne odnośnie do sumy okresów składkowych i nieskładkowych. Zaakceptował także, że wykonywane równocześnie prace monterskie były związane bezpośrednio z procesem spawania. Dalej Sąd Apelacyjny odniósł się do zarzutu naruszenia art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej i stwierdził, że nie podziela interpretacji organu rentowego w tym zakresie. Sąd przypomniał, że ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. Nr 121, poz. 1264) od 1 lipca 2004 r. wprowadzono zmiany do art. 32 ustawy emerytalnej, dodając ust. 1a. Zgodnie z jego brzmieniem, przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa (pkt 1). Odnosząc się do stanowiska pozwanego, Sąd Apelacyjny odwołał się do poglądów Sądu Najwyższego (uchwały z dnia 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03, OSNP 2004 nr 5, poz. 87; wyroków: z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, OSNP 2011 nr 19-20, poz. 260; z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 361; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328) oraz Trybunału Konstytucyjnego (wyrok z dnia 10 lipca 2008 r., K 33/06, OTK-A 2008 nr 6, poz. 106), przyjmując

jednocześnie, że nie ma podstaw prawnych do ponownej oceny okresów pracy w szczególnych warunkach według reguł z art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej. Natomiast w zakresie dni wolnych od pracy z tytułu prac eksportowych, urlopów dewizowych oraz urlopów bezpłatnych po pracach eksportowych, Sąd odwoławczy zgodził się z poglądem organu rentowego, że nie są to okresy składkowe i nie można ich zaliczyć do okresów nieskładkowych (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III UZP 1/13, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 255). Niemniej chodzi o okres 3 miesięcy i 21 dni, a więc i tak odwołujący się legitymuje wymaganym okresem pracy w szczególnych warunkach (15 lat i 20 dni).

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny orzekł z mocy art. 385 k.p.c.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] został w całości zaskarżony skargą kasacyjną przez organ rentowy. Skargę kasacyjną oparto na podstawach naruszenia prawa materialnego – art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Skarżący organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...]. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania organ rentowy powołał się na potrzebę zmiany dotychczasowej wykładni art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej, która budzi poważne wątpliwości i zastrzeżenia a nadto wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o

przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, że w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Jedną z podstaw jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Tego rodzaju przesłanka wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu, na przykład natury konstytucyjnej albo dotyczącej prawa unijnego. Nadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia, ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Przedstawione powyżej wymagania nakładają na skarżącego odpowiednie przygotowanie wniosku, który będzie stanowił *resume* dotychczasowego stanowiska judykatury z uwypukleniem spornej kwestii. Wszak skarga kasacyjna nie stanowi kontynuacji dotychczasowego postępowania w ramach instancji, gdyż nie jest „trzecią instancją sądową”, a tym samym sam brak akceptacji dotychczasowych stanowisk judykatury nie realizuje ustawowej podstawy przedsądu.

Przystępując do oceny argumentów skarżącego, nie sposób zgodzić się z tezą odnośnie do rozbieżności w orzecznictwie sądów w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Za taką nie można uznać jednostkowego stanowiska Sądu Okręgowego w K. z dnia 7 czerwca 2016 r. (IV U [...]), który dotyczył *nota bene* urlopu wychowawczego i w tym zakresie dane stanowisko jest zbieżne z poglądami Sądu

Najwyższego (zob. wyrok z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UK 193/15, LEX nr 2048968). Natomiast fakt pominięcia urlopu macierzyńskiego pozostaje w opozycji do poglądów judykatury (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2012 r., II UK 82/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 230). Zatem potencjalna rozbieżność może być (powinna zostać) usunięta w ramach kontroli instancyjnej, jeżeli w obrębie li tylko ostatniego zagadnienia toczył się spór. Innych rozbieżności nie wskazano, w szczególności w obrębie orzecznictwa Sądu Najwyższego. Wynika to z faktu, że ich nie ma, o czym świadczy ilość powołanych rozstrzygnięć przez Sąd Apelacyjny w [...].

W ocenie skarżącego, istnieje również silna podstawa do zmiany dotychczasowej wykładni prawa na tle omawianej instytucji. Nie jest ona jednorodna, gdyż przerwy w pracy są powodowane różnymi podstawami. Mogą stanowić wyraz prawa do wypoczynku (urlop wypoczynkowy), realizacji ryzyka socjalnego (macierzyństwo, opieka nad dzieckiem, urlop wychowawczy, niezdolność do pracy), czy też dotyczyć urlopu bezpłatnego, urlopu dewizowego, a nawet jednodniowych przerw w pracy (honorowy dawca krwi, obowiązek stawiennictwa na wezwanie organu państwowego, udział w akcjach ratowniczych, urlopy okolicznościowe). Tymczasem skarżący *a priori* zakłada, że każda przerwa w świadczeniu pracy w szczególnych warunkach niesie za sobą konieczność pominięcia jej w sumie obliczanych okresów składkowych i nieskładkowych. Tego rodzaju stanowisko, eksponujące sztywno reguły lingwistyczne, pomijając zasady intertemporalne, nie może stanowić podstawy uzasadniającej zmianę dotychczasowej wykładni prawa, zwłaszcza że skarga pomija milczeniem stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, który określił zakres stosowania art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej (zob. wyrok z dnia 10 lipca 2008 r., K 33/06, OTK-A 2008 nr 6, poz. 106). Trybunał stwierdził, że oceniana zmiana może mieć zastosowanie wyłącznie na przyszłość. Przepis ten nie ma więc zastosowania do stanów powstałych przed jego wejściem w życie. Stanowisko to podtrzymał Sąd Najwyższy w wyroku z 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09 (OSNP 2011 nr 19-20, poz. 260). Dany problem szeroko rozwinął Sąd Apelacyjny i do jego motywów w dalszej części należy odesłać skarżącego. Tym samym w sprawie nie występuje wskazana we wniosku podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.